

VEGYES.

A pedagógiai írókhoz. A M. Tud. Akadémia a «Magyar Írók élete, és munkái» című életrajzi vállalat folytatásával dr. Gulyás Pál egyetemi magántanárt, nemzeti múzeumi könyvtárórt bízta meg. A M. Tud. Akadémia főttkári hivatala felkéri a hazai nevelésügyi irodalom munkásait is, hogy akiket még egyáltalán nem említ a Szinyei-féle lexikon, vagy akiknek e vállalatban megjelent életrajza kiegészítésre szorul, életrajzi adataikat és irodalmi működésük jegyzékét a szerkesztő címére (Budapest, VIII., Magyar Nemzeti Múzeum) küldjék be. Az önéletrajznak ki kell terjeszkednie az író születése pontos idejétől és helyétől kezdve minden fontosabb külső eseményre, közéleti tevékenységének minden főbb mozzanatára és esetleg azokra a belső élményekre is, melyek irodalmi működésére hatással voltak. Az irodalmi munkásságot illetőleg fel kell sorolni, hogy mely hirlapokba, mely években, mily minőségben (pl. belső munkatárs) s minő tárgyról írtak; a bel- és külföldi tudományos és szakfolyóiratokban közölt *főbb* cikkek címe az egyes folyóiratok címe alatt évről-évről sorolandó fel s ugyancsak évről-évről sorolandó fel az önálló kötet vagy füzet alakjában megjelent eredeti és fordított, magyar vagy idegen nyelvű művek címe, a hely és év feltüntetésével (pl. Budapest, 1908.). Végül szükséges a szerző egyes folyóiratokban vagy lapokban használt álnéveinek és betűjeleinek felsorolása.

Új német nyelvtan címen jelent meg a Gaspey-Otto-Sauer-féle rendszerű, igen elterjedt tankönyvek között az első magyar nyelvű kiadás: *Dr. Philipp Kálmán*, Társalgási alapon szerkesztett *Új német nyelvtan* a művelt nagyközség számára. Az egyedül való nyelvtanulás fontos szempontjaira való különös tekintettel. (Tankönyvsorozat Gaspey-Otto-Sauer-módszer.) Heidelberg, Groos Gyula kiadó, 1915, 447 l. és *Az új német nyelvtan gyakorlatainak és feladatainak fordítása*. Fordította dr. Philipp Kálmán. U. o., 1915, 78 l. — A szerző neve különösen a direkt módszerő írt könyve óta jól ismert pedagógiai irodalmunkban. Kész, bevált rendszerbe illeszkedett bele s e nyelvkönyvek módszere alapján szerkesztett meg nyelvtanát. Átvette az ismert gyakorlatok és feladatok legnagyobb részét, de tekintettel volt a magyar tanuló előtt felmerülő különös nehézségekre és ezért az anyanyelvére való vonatkoztatásokkal is könnyíteni kívánt munkáján. Ezekben a szembeállításokban és a meghatározásokban sok becses, új és használható anyag van, de, sajnos, nem mindig világos és szerencsés fogalmazásban. A kiejtés jelzése, mely az Association Phonétique Internationale írásával akarja a magyar embert a helyes artikulációra megtanítani, a közép- és az alnémet hangértéket veszi alapul ott is, ahol az eltér az ú. n. szinpadai kiejtéstől. Ez minálunk nem alkalmas eljárás. A tőlünk távoleső kiejtés mód a magántanulót nemcsak nálunk szokatlan artikulációra, hanem következtelenségre is vezet, megzavarja, annál is inkább, mert a szerző nem magyarázza meg mindig az illető fonetikai jelek értelmét. Így a laikus, aki nem ismeri a *Le Maître Phonétique*-t, vagy Viétor könyvét, nem fogja megérteni a szerző intencióit, nem fogja tudni, mit jelent az áthúzott szárú *g* (*ta : ge* 4. l.) vagy a két mássalhangzó közti alternatívot jelző vonás (*g/jj : zeg/jjen, stieg/je, pflu : a/k*). Alkalmasabb lett volna a szinpadai nyelvet alapul venni és a délnémet

kiejtés javára engedményeket tenni. Így az intervocalis *g*-nek *j* hangértékekkel való azonosítása (pl. *kriege* a *j* hangoknál, 5. l.), a szóvégi *g*-nek *ch*-val (*x*, ξ) való jelzése (pl. *tso* : *x/k* = *zog*, *ta* : *x/k* = *Tag*, *tsu* : *x/k* = *Zug*) még következtelen is, ami már az első összefüggő olvasási gyakorlatnál bajt okoz: *di* (:) '*baidän* '*tsi* : *gän*. '*tsvai* '*tsi* : *g/jän* *bö'ge* : *gnätän* *zēš auf* '*ainam* '*jma* : *län* '*fie* : *gje*. Két sorban háromféleképpen van jelölve a szóközépi *g* (16. l.) s a tanuló nem tudhatja, mit ejtсен : *g-t*, *gj-t* vagy *j-t-e*. Nagy baj, hogy a könyv hemzseg a sajtóhibáktól, amire mentség lehetne, hogy külföldön jelent meg. De viszont ugyanebben a sorozatban *Nagy* két magyar nyelvtana, *Kont* magyar chrestomathiája olvasható szövegeket ad. Mentségül szolgálhatnának a mostani rendkívüli viszonyok is, de ennyire hanyag szedésű ívekre sohasem lenne szabad a szerzőnek ráírnia az *imprimatur*-t. Végképen nem menthető azonban, hogy a kiadó nem gondoskodott a közölt klasszikus német szövegek gondos revíziójáról sem. Alig van a könyvben költemény, amely helyesen volna kiadva, s ez annál bántóbb, mert a legismertebb német verseket közli, melyeket az olvasónak kiszemelt «művelt nagyközönség» könyv nélkül tud. A központozás csaknem mindenütt hibás; idézőjelek hiányoznak s ez értelemzavaró, különösen az «Erlkönig» szövegében, ahol Goethe pontosan megkülönböztette a szereplőket; ugyanígy «Der Säng(er)»; a «Heidenröslein» s más költemények szövegében is. Nincsenek feltéve a gyenge imperfektumnál a hiányjelek sem. pl. «Das Wasser rauscht', das Wasser schwoll», «Netz' ihm». Ez nemcsak kegyetlen, hanem megtévesztő pontatlanság is, mert a kezdő olvasó azt hiheti, hogy Goethe példájára szabad az elbeszélésben a jelen s a múlt időt ugyanegy mondatban váltogatni. Meglepő, hogy a német nyomda korrektora megengedte a kanonikus német szövegek önkényes megváltoztatását. Goethe verseinek címeiben ott van névelő, ahol nem kellene, pl. *Das Heidenröslein*; hiányzik ott, ahol szükséges: *Veilchen*, *König in Thule*. A versek maguk telve hibákkal: «*Das Veilchen auf der Wiese stand*», «*Das Mädchen in der Fremde*», «*Doch schnell war ihre Spur verloren*». A sorrend megfordítva: «*Dem Blumen, jenem Früchte aus*», *In hohem Rittersaale* e. h. Vät(ers) (388. l.). Vagy «*Schäfers Klagelied*»-ben «*An meinem Stab(e) geborgen*», «*Vergess*» e. h. «*verpass*» s. i. t. — Tekintve a borzasztóan hanyag szedést és közlést, a magyar szövegben előforduló magyartalanságokat (már a címben «*Tankönyvsorozat Gaspey-Otto-Sauer-módszer*» e. h. «*G.-O.-S. módszerű nyelvkönyvek*») s a német szöveg némettelenségeit (pl. *Ladislaus dem Kunen* e. h. *Kumanen* stb.), ajánlhatjuk a kiadónak s a szerzőnek egyaránt, hogy ezt a kiadást, ha lehet, vonják be s az egyébiránt jó könyvnek egy második, gondosabb kiadásában vegyék fel a versenyt a hazai német tankönyvekkel. *Gragger Róbert*.

Helyreigazítás. A *M. P.* idei 16. l. 9. sora helyesen: *alacsony számarányát*. A 121. l.-on a jegyzet vége helyesen: *Prolegomena kai paralipomena*.